

KRUIP

Jr. 72 IV Dec. 2011

ANNEUWS

Periodiek van de Plantensociologische Werkgroep van de N3M

COLOFON

Het Kruiptnieuws is het tijdschrift van de planten-sociologische werkgroep (Sjoc) van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NjN). Hierin verschijnen onder andere verslagen van activiteiten en onderzoeken.

De Sjoc is een van de zeven werkgroepen van de NjN. De NjN is een vereniging voor en door jongeren van 12 tot en met 25 jaar die geïnteresseerd zijn in de natuur. Er zijn 34 afdelingen verspreid over Nederland die in de weekeinden excursies organiseren naar natuurgebieden in de omgeving. Tijdens de schoolvakanties of lange weekeinden kan je op kamp. In de zomer zijn er zomerkampen in Nederland en in het buitenland.

Kijk voor meer informatie over de NjN op www.njn.nl!
Of voor meer informatie over de Sjoc op www.sjoc.njn.nl.

Lid worden van de Sjoc: voor NjN-leden bedraagt het lidmaatschap €3,50. Maak dit bedrag over op giro 476009 t.n.v. NjN SJOC werkgroep te Amsterdam.

Als **donateur** van de Sjoc kan je ook het Kruiptnieuws ontvangen. Dit kan door €10,00 over te maken op de hierboven vermelde girorekening.

Adreswijzigingen kan je doorgeven aan de penningmeester:
Tessel Grijp

De voorkant is gemaakt door Tessel Grijp.

INHOUD

Voorzitterswoordje	4
De Eikenvaren	4
Heka Schoorl	7
De grenzen van bomen	8
Waarnemingen	11
Scoor in het (kruip)nieuws?	14
Korstmossenkamp	15
Habitateisen van Groenknolorchis in secundaire duinvalleien	17
Bescherming van wilde planten-soorten in Nederland	23
Kruipwoordpuzzel	24
Activiteiten	26
Convo bomenkamp	26
ALV	29
Jaarverslagen bestuur	29

WOORDJE VAN JULLIE REDACCEN

Hoi allemaal,

Voor jullie ligt nu het allerlaatste mooie kruipnieuws van dit jaar. Nu de winter er weer is, kunnen we nog steeds allerlei leuke dingen doen. Zoals lekker op korstmossenkamp gaan (die hebben jullie jammer genoeg gemist) of natuurlijk naast de open haard met een glaasje warme choc het kruipnieuws lezen.

Daar ben je wel even mee bezig, want we hebben weer heel veel leuke stukjes voor jullie. Want waarom is de eikvaren nu zo'n 'hemels' plantje? Ook is er een interessant stukje van Max over de groenknolorchis, een toffe foto-strip over Heka Schoorl.

Mocht je door deze verslagen nu helemaal zin krijgen om naar buiten te gaan, kijk snel bij de activiteiten, want ook in de winter is er genoeg te doen, zoals een bomenkamp in Wageningen.

In de kerstvakantie is het weer Congres, terug- en vooruitblikken, vergaderen en spelletjes spelen, en ook hier kan je warme choc drinken. Het bestuur begint nu alvast met terugblikken, de verslagen vindt je achterin dit kruipnieuws.

Nu zullen we jullie niet langer ophouden, ga maar snel lezen, ga vooral veel naar buiten en tot op congres!

VOORZITTERSWOORDJE

Hallo lieve SJOC'ers en donateurs,

Zoals jullie in de bestuursverslagen kunnen lezen was 2011 ondanks aanvankelijke tegenslagen uiteindelijk toch een succesvol jaar voor de SJOC, dankzij de goede bestuursleden en de enthousiaste leden.

Op het congres zal weer de jaarlijkse ALV (algemene ledenvergadering) van de SJOC zijn. Alle leden zijn dan van harte welkom om

mee te denken over plannen voor 2012. Gelukkig zijn er ook volgend jaar weer voldoende mensen die in het SJOC bestuur willen. Maar extra hulp kunnen we goed gebruiken. Alle gemotiveerde leden zijn welkom in het bestuur, onafhankelijk van hoeveel ervaring ze hebben!

Volgend jaar zullen we vieren dat de SJOC 75 jaar wordt. Meer informatie hierover zal binnenkort verschijnen op <http://www.sjoc.njn.nl/sjoc75>. Tips en hulp zijn welkom.

Groetjes,
Max

DE EIKVAREN (*POLYPODIUM VULGARE*)

Door: Tim Brouwer

Varens lijken een heel duffe soortgroep in het plantenrijk, veel mensen verklaren mij daarom ook voor gek waarom ik ze zo geweldig vind. In dit stukje wil ik uitleggen waarom varens stiekem één van de leukste plantengroepen van Nederland zijn. Maar wat is

er nou zo mooi aan varens, hoor ik je denken. Allereerst proberen varens niet zo macho de show te stelen met bloemen en vruchten zoals andere planten, want die hebben ze niet. Ze worden gekenmerkt door hun eenvoud en simpliciteit en staan vaak onopgemerkt op duintjes of onder bomen. Dit maakt het zoeken naar varens

leuk en uitdagender dan zoeken naar opvallende orchideeën.

In Nederland komen twee eikvaren soorten voor, de brede en gewone eikvaren. De twee eikvaren soorten komen bijna overal voor in Nederland. Maar het is moeilijk om ze uit elkaar te houden. Zelfs met een microscoop is het erg moeilijk om de twee te vergelijken en zeker te weten welke soort je hebt. Over het algemeen gelden de regels dat de brede eikvaren iets breder is dan de normale (duhh..) aan de onderkant van het blad. Ook zijn de sporenhoopjes (sori) aan de onderkant van de bladeren iets groter.

Eikvarens groeien het hele jaar door. Daarom vallen ze extra goed op in de winter, als alle andere planten bruin en verdord op de grond liggen weg te rotten, groeit de Eikvaren fier door. De bladeren in hun karakteristieke driehoekige vorm zijn erg grof verdeelt over de bladeren en maar één keer ingesneden. Het blad lijkt een beetje op het blad van een Eik, vandaar de naam Eikvaren.

Eikvarens komen over de hele wereld voor. Uit onderzoek is gebleken dat de Eikvaren familie uit de nieuwe wereld over de hele wereld naar Europa toe is verspreid en nog steeds door aan het evolueren is . De twee eikvarensoorten die momenteel in Nederland zijn, zijn momenteel nog steeds aan het kruisen met elkaar en je kunt de ontwikkeling van deze soortgroep hierom van dichtbij meemaken! De kruising van deze soort is al een paar keer in Nederland ontdekt, de eerste keer, volgens waarneming.nl, was in Wageningen te vinden op de Generaal Foulkesweg.

Eikvarens groeien al heel lang in Nederland. In de middeleeuwen werd gedacht dat eikvarens geneeskrachtig waren. Een soepje van 100 gram wortels die 10 minuten gekookt was en daarna 12 uur laten trekken zou een goed recept voor galpatiënten zijn. In Frankrijk werden de wortels tegen de hoest gebruikt, vandaag de dag worden Eikvarens nog steeds gebruikt als snoepje in heel Europa. In Frankrijk werd de Eikvaren ook '*herbe de gange*' (winstwortel) genoemd, een amulet van eikvarenwortel bracht namelijk geluk in de loterij. Alhoewel dit nog niet zowel wetenschappelijk als persoonlijk bewezen is.

Dus of je nou een stadsexcursie in de Rotterdams haven doet of tussen de duinen bij Castricum loopt, waar je ook komt, eikvarens blijven overal opduiken. Daarom, waar je ook komt in Nederland draag je toch een beetje geluk met je mee.

EIKVAREN

HEKA SCHOORL - FOTOIMPRESSIE

Door: Marinka van Puijenbroek

In de schoorlse duinen was er deze zomer een grote brand, daardoor was een groot deel van de heide afgebrand.

Op verbrande plekken komen speciale paddenstoelen voor zoals de oliebolzwam, deze is wel van binnen hol...

Op deze verbrande boom groeide de teervlekken zwam, deze heeft allerlei druppeltjes hangen aan de zwam.

Schoorlse duinen is een mooi gebied om door heen te wandelen. Gelukkig was niet alles verbrand...

Bomenklimmen blijft leuk om te doen.

Peter-Jan Keizer was mee als externe excursie leider en legde alles heel goed uit.

Het plofzwammetje (stuifzwam)

Aardappelbovist + kostgangerboleet

Mooie beukenlaan

Lekker lunchen etc.

De zeldzame purpersnedemycena

DE GRENZEN VAN BOMEN

Door: Froukje Postma

Dat bomen een bijzondere groep binnen de flora vormen, weet je vast wel: het zijn grote, houtige, rechtopstaande planten met één grote stam en vaak een duidelijke bladkroon. Maar je staat er misschien niet zo vaak bij stil dat er plekken zijn waar helemaal geen bomen voorkomen. Inderdaad, in de woestijn groeien geen bomen en in meren en zeeën ook niet. Maar ook als je maar ver genoeg naar het noorden of letterlijk omhoog gaat (bv een berg op), zul je een denkbeeldige lijn passeren waarna er geen bomen meer groeien: de boomgrens. Hoog in de Alpen en op hoge breedtegraden zoals op Groenland en Spitsbergen zul je dus geen enkele boom tegenkomen! En dat terwijl andere (kruidachtige) planten daar prima kunnen vertoeven. Soms kan de boomgrens heel scherp zijn en maakt dicht bos plotseling plaats voor heide of grasland. Maar vaak is het meer een geleidelijke overgang waarbij het bos uitdunt en de bomen en struiken steeds kleiner worden. Aangezien we zowel op bergen als richting de polen een boomgrens hebben, voel je natuurlijk al aankomen dat dit met het klimaat te maken heeft. Een koud klimaat belemmert bomen om op deze plekken te groeien. Maar welke factoren bepalen precies die boomgrens? En waarom

kunnen andere, kleinere planten daar dan wel succesvol groeien?

De boomgrens wordt voornamelijk bepaald door het gebrek aan zomerwarmte. Het zijn dus niet de extreem koude temperaturen die funest zijn voor de bomen. Het schijnt zelfs dat veel noordelijke bomen veel extremere kou aankunnen dan waar ze in werkelijkheid aan blootgesteld worden. Tegen winterkou kunnen bomen gewoon al hun processen stilleggen en in een soort van winterslaap gaan, en zo nodig nog wat extra antibevriezing-aanpassingen doen. Nee, het probleem voor bomen is dat de zomer te kort is om op grote hoogte of hoge breedtegraden te kunnen voortbestaan. Planten kunnen namelijk alleen aan fotosynthese doen als het warm genoeg is. Met een koud klimaat wordt het beschikbare groeiseizoen heel kort, waardoor planten alles wat ze produceren wel moeten investeren in het aller-noodzakelijkste, zoals bladeren en wortels. In die gebieden is hout een soort overbodige luxe. Hout heeft als voordeel dat het stevigheid geeft, waardoor je als plant heel hoog kunt worden en het kostbare zonlicht van andere planten kunt inpikken. Maar met een kort groeiseizoen van slechts enkele weken of maanden per jaar blijven er niet zoveel fotosyntheseproducten over om hout van te maken.

Hoewel het korte groeiseizoen de belangrijkste verklaring van de boomgrens is, kunnen afhankelijk van het gebied ook andere factoren een rol spelen. Op plekken met flinke permafrost (bevroren ondergrond die ook zomers niet helemaal ontdooit) kunnen bomen niet zo diep wortelen, en dat is toch wel een voorwaarde om stevig rechtop te kunnen blijven staan als grote reus. Verder worden kleine planten in de winter mooi bedekt door de sneeuw, wat hen bescherming geeft tegen extreme kou, wind en hongerige herbivoren. Maar grote bomen zullen al gauw met hun kruin boven de sneeuw uitsteken, wat hen een stuk kwetsbaarder maakt. Ook droogte (wat oa kan komen door vorst), zout en wind kunnen meespelen in de bepaling van een boomgrens.

Bronnen:

Berdanier, A. B. (2010) Global Treeline Position. *Nature Education Knowledge* 1 (11):11

Pielou, E.C. (1994) *A naturalist's guide to the Arctic*. The university of Chicago Press, Chicago. p 76-89.

Figuur 1: Een kaart van het Arctisch gebied waar de boomgrens is weergegeven, met een dikke lijn.

Njners schrijven over hun waarnemingen. Heb jij iets leuks, moois, geks of bijzonders gezien? Schrijf het op en stuur het naar het kruipnieuws

MARA DE PATER, **Glanzig fonteinkruid.**

Afgelopen zomer was ik op nieuwkoop III en hier zag ik voor het eerst in mijn leven glanzig fonteinkruid. Glanzig fonteinkruid is een waterplant van de fonteinkruidfamilie. Hij komt voor in laagveenplassen en weinig of niet bevaren kanalen of rivieren zoals de Nieuwkoopse plassen. Het water moet zoet zijn en niet te diep, het best

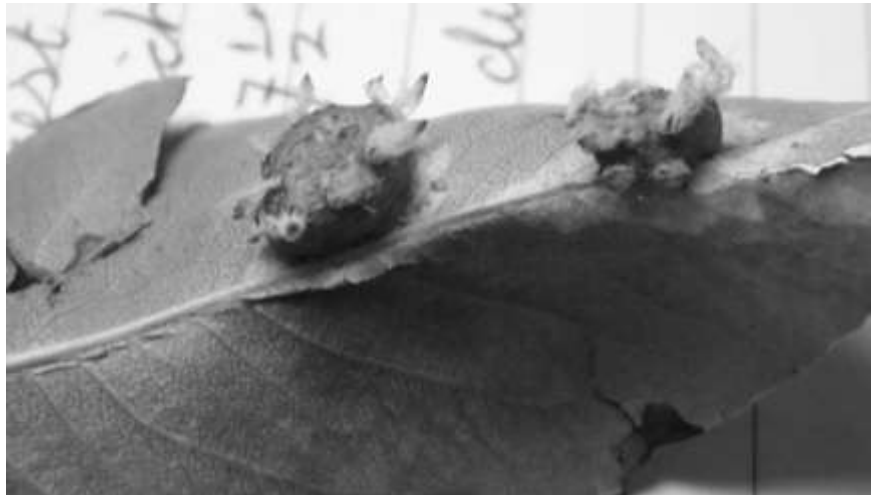

groeien ze in een bodem van klei, leem of veen. In Nederland is het een algemene soort in laagveen- en riviergebieden, maar hierbuiten is het een zeldzame soort. Max, voorzitter van de SJOC, stelde me aan dit wonderschone plantje voor. Helaas ontstond er nogal wat verwarring omtrent de naam. Maar dit is gelukkig opgelost. Let er op dat je het plantje glanzig- en niet glanzend fonteinkruid noemt. Niet alleen de naam is leuk, ook het uiterlijk is zeker iets om van te genieten. De stengels van glanzig fonteinkruid vertakken zich sterk, hierdoor kunnen ze onder water grote matten vormen. De bladeren zijn vrij groot en langwerpig en ook de steunbladeren zijn groot en kruidachtig, ze zijn smaller dan de gewone bladeren. Boven aan de stengels groeien aartjes, met groene bloemetjes, deze komen boven het water uit. Dat is een erg leuk gezicht. Helaas ben ik dit mooie plantje na kamp niet meer tegen gekomen. Maar ik denk nog vaak aan haar terug.

MARINKA VAN PUIJENBROEK, **Peren-Jeneverbesroest**

Op een regenachtige dag was ik bij Jorijn in Groningen, om te vieren dat ze al weer een jaartje ouder was geworden. Ze hadden daar een net nieuwe tuin, met een schattig perenboompje. Alleen was dit schattige perenboompje helemaal geïnfecteerd met rare soort gallen. Toen nam ik een paar van deze "gallen" mee en

ging ik het opzoeken. Het bleek een Peren-jeneverbesroest te zijn en dus helemaal geen gal. Deze roest heeft een deel van zijn leven op een Jeneverbes en een deel zit hij op de Peer. Het maakt wel hippe structuren. Wat een roest precies is word behandeld in het volgende kruidnieuws...

TESSEL DE VRIES, **duivels broodrussula**

Ik was op Heka-Schoorl en daar zag ik deze hele leuke soort. De Duiveltjesbroodrussula. Hij heeft een paarse steel en hoed en ziet er op zich al een beetje duivelsachtig uit. Ik vind het heel leuk om paddestoelen op te eten en deze was heel erg scherp! Je hele mond staat in brand en het effect blijft heel lang hangen. Het is net alsof je een rode peper in je mond stopt. Dus vooral een aanrader om een keertje te eten!

Voor

Na

NINE DE PATER, **Gewone waternavel**

Het is misschien een beetje raar om dit plantje bij waarnemingen te zetten. Het is namelijk niet zo bijzonder en ook niet opvallend mooi. Maar de gewone waternavel is wel een heel leuk plantje. Het is mijn lievelingsplantje en dat is niet zonder reden. Eigenlijk vind ik dat het een plantje een beetje onder wordt gewaardeerd. Het is namelijk een heel leuk en mooi plantje. Eerst zal ik even wat vertellen over de gewone waternavel. Het is een klein plantje, van de klimop familie, te herkennen aan het ronde licht gelobde blaadje met een steeltje in het midden. Hij is te vinden op natte matig voedselrijke grond. In bijvoorbeeld veenmoerassen en duinvalleien. De eerst keer dat ik kennis maakte met dit plantje was in 2010 op Skylge. Hier groeide niet alleen de gewone waternavel maar ook zijn exotische broertje de grote waternavel. Deze is een stuk minder leuk, dat komt deels doordat het een exoot is maar ook omdat zijn stengel niet in het midden van het blad zit wat een essentieel verschil is. Ondanks dat het niet zo'n hele algemene soort is heb ik hem daarna nog vaak gezien onder andere deze zomer in Nieuwkoop.

Om nog even terug te komen op het feit dat dit een heel leuk plantje is. De gewone waternavel heeft geen uitbundige bloeiwijze en hij is ook niet heel groot en indrukwekkend. Maar dat is nou juist de charme van dit leuke plantje. Hij is klein, lief en als je er goed naar kijkt zal je zien dat het ook nog heel esthetisch is.

SCOOR IN HET (KRUIP)NIEUWS?

Door: Daan Drukker

Er zijn veel verschillende vormen van natuurbeleving. Voor de soortenjagers onder ons is twitchen een belangrijke vorm van natuurbeleving. Als je van een bepaalde soortgroep al heel veel soorten hebt waargenomen moet je op een gegeven moment heel hard gaan om de variatie hoog te houden. Een soortgroep als de klasse van de vogels is uitermate geschikt hiervoor, omdat er heel veel spanning bij komt kijken. Er is altijd een kans dat het beest weg vliegt, verstopt zit, dood

gaat, of dat je hem niet kan zien door mist of regen. Planten kunnen helaas niet wegvliegen. Geen vleugels hebben is toch een minpunt voor alles wat het niet heeft, inclusief onze eigen soort. Planten zijn überhaupt wat minder interessant om te twitchen, ze zitten namelijk vrij vast, dus als je de locatie weet is het makkelijk, want ze verdwijnen niet zomaar. Uitzonderingen zijn dan orchideeën, die worden nogal eens uitgestoken. Wat mensen vaak niet door hebben is dat bij twitchen het niet zozeer om de soort gaat, maar eerder om het gebied waar de soort in zit. Om een voorbeeld bij vogels te nemen. Een Nederlandse twitcher zal niet zo snel naar Duinkerke gaan om daar een roodoogvireo te bekijken, maar wel als hetzelfde beest op de begraafplaats van Westkapelle zou zitten. Dit om dat men een bepaalde emotionele waarde hecht aan het feit dat het in Nederland is. Zo heb je ook typische "regiolijsters". Die helemaal wild worden van een leuke soort in eigen stad, terwijl die elders niet zo heel zeldzaam is. Dit gaat nog veel meer op bij planten. Als je aan planten doet ga je naar een gebied om daar naar leuke soorten te zoeken. Heel vet is het dan om een soort tegen te komen die nog niet bekend was in de regio. Op die manier waren we vorig jaar

Vogelnestje

bij de flora-excursie in Zuid Limburg met de universiteit een vogelnestje (orchidee) tegen gekomen, die absoluut niet bekend was van die plek. Dat zijn dus de vette dingen bij planten. Maar zeg nou zelf, dat hoef ik jullie eigenlijk niet te vertellen.

KORSTMOSSENKAMP VERSLAG

Door: Nine de Pater

Het is december, koud, nat, laat licht, vroeg donker, zoogdieren slapen, insecten zitten nog knus in hun eitjes, vogels zitten in het warme zuiden, bomen bestaan nog slechts uit kale boomstammen en met de planten, voor zover die er nog zijn, is het ook niet veel beter gesteld. Maar gelukkig is er een soortgroep die deze grauwe dagen niet schuwt, het was weer tijd ons traditionele Korstmossenkamp.

Dit jaar werd het kamp georganiseerd door Rens de Boer. We verbleven in een scoutinggebouwtje in Vaassen en dorp (met Hema) in de buurt van Apeldoorn. Ikzelf zou op dit kamp

Bekermos spec. (foto: Rens de Boer)

fouren, iets wat de eerste avond al hopeloos mislukte door een defect treinstel en andere factoren waarop gewacht moest worden. Gelukkig stond het eten op tafel toen ik (en vertragende factoren) eindelijk arriveerde.

De volgende ochtend gingen we op excursie, uiteraard was het koud maar dat maakte ons niet minder enthousiast. De excursieleider van vandaag was Henk Timmerman hij zou ons in de omgeving van Vaassen de korstmossen laten zien. We zagen veel algemene soorten zoals poederkorst, eikenmos en groot dooiermos. Ook wat zeldzamer soorten kwamen voorbij, purper geweimos en roestbruinschorssteeltje. Een leuke ontdekking was dat ananamos de smaak heeft van fijn gemalen paracetamol. Ik heb dat ook mogen proeven, het is geen aanrader. Iets anders wat ik deze dag heb mogen leren is het fenomeen plussen en mensen die wel zelf

hun lijsten maken. Korstmossenkamp is natuurlijk ideaal om snel veel nieuwe soorten voor op je waarnemingaccount te scoren. Iets waar ook de plussers (mensen die meeliften op lijsten van mensen die wel zelf invoeren) zich volop kunnen laten gaan. Ik verdenk menig kampdeelnemer er dan ook van dat ze vooral voor hun lijst kwamen en niet zozeer voor het leren van korstmossen. Deze groep was op dag twee dan ook geslonken.

's Avonds werd naar traditie Sinterkorst gevierd, het korstige neefje van Sinterklaas. Daarvoor kwam de hema erg goed van pas want een paar mensen moesten daar op het laatste moment nog ik paniek naar toe. Dit jaar ging de strijd om een aap en een rog, die uiteindelijk bij de juiste personen terecht zijn gekomen (lees Emma en Nine). Zondag werd iedereen wat duf wakker, het Sinterkorstfeest had er toch wel ingeslagen. Maar gelukkig mocht er worden schoon gemaakt om vervolgens naar Apeldoorn te fietsen want vandaag zou de tuin van Paleis het Loo worden ontdekt.

De excursieleider was André Aptroot, mede-auteur van de korstmossenveldgids. Deze dag was niet alleen koud maar ook nog behoorlijk nat. Gelukkig trekken korstmossen zich daar niks van aan. De soorten waar iedereen vandaag blij van werd waren de beukenwrat en vliegenstrontjesmos,

Beukenwrat (*Thelotrema lepadinum*) vooral komt door de

naam. Vliegen- trontjesmos is een wit korstmos met zwarte stipjes, niet de mooiste maar wel een leuke soort. Beukenwratten zijn wel zeldzaam en hij is eigenlijk ook een beetje triest. De soort is nog maar op een paar bomen te zien en hij wekt niet de indruk dat hij plannen heeft zich te vestigen op meer plekken. De beukenwrat heeft al jaren apothesia die hard hun best doen maar de algen willen niet mee. Apothesium is het voortplantingsorgaan van het schimmeldeel van korstmossen. Hier komen de sporen van de schimmels vrij. Voortplanting van het hele korstmos is vrij ingewikkeld. De reden dat de Beukenwrat er nog wel is komt

doordat korstmossen een heel breed biotoop hebben. Ze worden heel oud en kunnen zich goed herstellen na een tegenslag. Mooie soorten korstmosmossen zijn van de familie bekermos. Bekermossen deze hebben apothesia in de vorm van bekertjes, wat vooral met het loepje prachtige plaatjes oplevert. Op de excursie werden ook de soorten van de dag ervoor herhaald en wat nieuwe soorten gescoord. Een paar leuke waarnemingen van zondag waren frietzakbekermos, grijsschorssteeltje en boerenkoolmos. Korstmossenkamp was dit jaar weer een succes en ik schrijf me bij deze vast in voor volgend jaar.

Habitat-eisen van Groenknolorchis in secundaire duinvalleien

Door: Max Simmelink.

De tekst is gebaseerd op een onderzoek en verslag door Tim Brouwer (SJO), Marjon Hendriks, Henk Kroon, Max Simmelink (SJO) en Roland van Vulpen (SJO).

Inleiding

In juni heb ik een vak van Wageningen Universiteit gevolgd (NCP-30306: Plant, Vegetation and Systems Ecology, een aanrader!), waarbij studenten in groepjes een eigen onderzoek doen op Terschelling. Mijn groep heeft onderzoek mogen doen op de mooiste plaats van het eiland: een vochtige duinvallei waar zoveel zeldzame planten staan dat ik me schaamde dat ik daar dwars doorheen banjerde. De meest zeldzame en strengst beschermde soort die er groeit is de Groenknolorchis (*Liparis loeselii*). Deze komt alleen op bepaalde plaatsen binnen de vallei voor. Wij hebben onderzocht welke milieuomstandigheden bepalen waar de soort groeit, en waar niet. Want bescherming van deze zeldzame soort is alleen mogelijk, wanneer de habitateisen bekend zijn.

De Groenknolorchis

De Groenknolorchis is een slechts 5-25 cm grote, onopvallende orchidee, met twee geelgroene bladen en

Afbeelding 1: De groenknolorchis (*Liparis loeselii*)

geelgroene bloemen (zie afb. 1). De soort kan zich met zijn lichte zaden over grote afstanden verspreiden. Zo kan hij de weinige plekken met geschikte milieumomstandigheden koloniseren, ook al liggen ze ver van elkaar verwijderd. Ieder jaar vormt de orchidee een knol, waaruit hij het jaar daarop weer groeit. Door de vorming van knollen doet hij ook aan vegetatieve vermeerdering (Pillon *et al.*, 2007).

Hij heeft een groot verspreidingsgebied, dat Noord-Amerika en Eurazië omvat. Maar overal waar hij voorkomt is de soort zeer zeldzaam (Rolfsmeier, 2007), omdat hij erg specifieke eisen aan zijn habitat stelt. Daarom is de soort beschermd door de Habitatrictlijn van de EU, zie het artikel "*Bescherming van wilde plantensoorten in Nederland – hoe lang nog?*", dat ook in dit nummer staat.

De soort komt vooral voor in vochtige duinvalleien en in veenmosrietland (zoals bijvoorbeeld in de Nieuwkoopse Plassen). Er bestaan twee typen duinvalleien. Primaire duinvalleien zijn voormalige strandvlaktes tussen twee duinenrijen. Secundaire duinvalleien zijn voormalige duinen die weer zijn gaan stuiven, waardoor er een vallei kan ontstaan die soms zo diep wordt, dat de bodem in contact komt met het grondwater.

Onderzoeksgebied

We hebben onderzoek gedaan in een vochtige secundaire duinvallei op de Noordvaarder, aan de westkant van Terschelling (53°22'31.48"N, 5°11'07.06"E), een vallei van ongeveer 170 bij 30 meter. Het is een grote duin die door de wind is uitgestoven vanuit het westen. Dit proces is nog steeds gaande, aan de oostkant van het jongste deel (zie afb. 2) en aan de zuidoostkant van een ouder deel (zie afb. 3) van de vallei. Aan de randen is er droog zand, maar richting het midden bevindt het grondwater zich steeds ondieper. In de winter staat de vallei zelfs onder water.

Methode

We hebben vegetatieopnames gemaakt, waarbij we in proefvlakken van 1 bij 2 meter alle soorten planten noteerden en hun bedekkingen schatten met de Braun-Blanquet schaal. We hebben 40 proefvlakken zodanig geplaatst dat alle belangrijke vegetatietypen die in de vallei aanwezig waren opgenomen werden. We hebben de proefvlakken op plaatsen met een vrij homogene vegetatie gelegd, opdat zij de vegetatietypen goed

Afbeelding 2: Het jongste deel van de vallei in de winter, het grondwater staat boven het maaiveld. In dit deel komt veel Groenknolorchis voor. Rechts buiten de foto stuift de vallei uit. Het oude deel van de vallei is aan de linkerkant achterin, grotendeels buiten de foto.

representeren. Met behulp van de vegetatieopnamen hebben we voor ieder proefvlak bepaald welke plantengemeenschap het betrof. We hebben relatief veel proefvlakken (12) geplaatst op locatie met Groenknolorchis, zodat we een representatief beeld kregen van de omstandigheden waaronder de soort voorkomt.

Verder hebben wij in ieder proefvlak de Kruiwilgen (*Salix repens*) onderzocht. Deze struik, die een hoogte van ongeveer 1,5 meter kan bereiken, was overal in de vallei aanwezig. Door van deze soort de maximale hoogte en diameter te bepalen en het aantal jaarringen te tellen, konden we schatten hoe lang de plaats al uitgestoven was. Ten slotte hebben we allerlei milieufactoren gemeten, zoals de lichtintensiteit (zie afb. 4), de grondwaterdiepte, de zuurgraad (pH), de dikte van de humuslaag, de hoeveelheid organisch materiaal en de hoeveelheid nutriënten in de bodem.

Resultaten

In het allerjongste deel van de vallei, waar het uitstuiven van zand nog gaande was, troffen we kaal, droog, kalkrijk zand aan (pH 7,3). Zand dat lang aan de oppervlakte ligt verliest zijn kalk door uitspoeling door regenwater (dit wordt bevorderd door zuren, die vrijkomen bij de vertering van organisch materiaal). Maar dit zand had diep in het duin gezeten en was pas recent aan het oppervlak

Afbeelding 3: Het oude deel van de vallei in de zomer (het jonge deel ligt links voorin, buiten de foto). Aan de linkerkant zie je een plek met zand waar de vallei nog steeds uitstuift. In de vegetatie op de vochtige plekken vlakbij het zand groeit Groenknolorchis. In de overige delen ontbreekt de soort.

gekomen. Er was nog een lage bedekking van planten (20%). Het ging om een vegetatie van de Fakkелgrasorde (*Cladonio-Koelerietalia*). Voor de Groenknolorchis was het te droog.

In de iets oudere, tot vlakbij het grondwater uitgestoven delen van de vallei waren de omstandigheden voor de Groenknolorchis prima: vochtig, kalkrijk (pH 7,2) en voedselarm zand met een lage, open pioniervegetatie van de Knopbies-associatie (*Junco baltici-Schoenetum nigricantis*). Pollen Knopbies van 20-70 cm met daartussen een lage kruidlaag domineerden. Armbloemige waterbies (*Eleocharis quinqueflora*) en het levermos *Pellia endivifolia* zijn andere soorten die net als de Groenknolorchis vooral in dit vegetatietype voorkwamen.

In oudere delen van de vallei kwam de Groenknolorchis niet meer voor. Door natuurlijke successie verslechteren de milieuomstandigheden. Door de toename van dood plantenmateriaal wordt de bodem steeds voedselrijker. De vegetatie wordt steeds hoger en dichter, waardoor de kleine Groenknolorchis de concurrentiestrijd om licht verliest. Vooral de Kruiwilg wordt steeds dominantier en de moslaag wordt dichter. Door uitspoeling van kalk door regenwater en zuren (afkomstig van verterend

plantenmateriaal) wordt de bodem steeds zuurder. De pH daalt daardoor van 7,2 naar 6,2 (omdat de pH een logaritmische schaal is, is 6,2 tien maal zo zuur als 7,2). Door deze veranderingen in milieuomstandigheden ontstaat uit de Knopbies-associatie door natuurlijke successie de Associatie van Wintergroen en Kruipwilg (*Pyrolo-Salicetum*), met Kruipwilg en Klein- en Rond wintergroen (*Pyrola minor* en *P. rotundifolia*) als meest kenmerkende soorten. In de meest natte delen ontwikkelt zich een soortenarmere, ruigere vorm van de Knopbies-associatie met veel soorten uit de Rietklasse (*Phragmitetea*), een teken van meer voedselrijke omstandigheden. Hier groeit een dichte moslaag, die vooral bestaat uit Gewoon puntmos (*Calliergonella cuspidata*).

Conclusies

Recent uitgestoven, vochtige delen van de vallei zijn geschikt voor de Groenknolorchis. Door natuurlijke successie worden deze op den duur ongeschikt door een hogere voedselrijkdom, een lagere lichtbeschikbaarheid en een lagere pH. Dit is een onvermijdbaar proces dat vooral door de toename van dood organisch materiaal ontstaat. De leeftijd van Kruipwilg bleek de aanwezigheid van Groenknolorchis het beste te voorspellen. Aangezien Kruipwilgen al in de recent uitgestoven delen groeien, geeft de leeftijd ervan een indicatie voor hoe lang gelden een plek uitgestoven is, en hoe ver de successie dus gevorderd is. Ook de dikte van de humuslaag en de hoeveelheid organisch materiaal hangen samen met successie en waren goed bruikbaar om de aanwezigheid van Groenknolorchis te voorspellen. Begrazing door konijnen lijkt de successie te kunnen vertragen. Op plekken met veel vraatsporen waren gemiddeld meer Groenknolorchissen te vinden. De konijnen eten soms wel de bloemstengels op, maar het blad niet, waardoor de soort kan overleven en mogelijk zelfs concurrentievoordeel heeft.

Beheermaatregelen voor het behoud van Groenknolorchis

Uit het onderzoek bleek duidelijk dat de soort het best gedijt in de Knopbies-associatie. Dit bleek ook het vegetatietype met de meeste soorten en de meeste zeldzame soorten te zijn. Daarom is het van belang dat dit vegetatietype behouden blijft. Hiervoor moet men basisch, voedselarm, vochtig zand hebben. Zolang de duin steeds verder blijft uitstuiven zullen deze plekken van nature ontstaan. Door op meer plaatsen in de duinen verstuiving toe te laten kunnen er meer van zulke plaatsen ontstaan. Als men meer verstuiving wil, moet men geen Helm (*Ammophila arenaria*) meer planten, maar niets doen of juist Helm verwijderen.

Als er geen uitstuiwing meer plaats zou vinden, zou men de successie moeten tegengehouden om de Knopbies-associatie en de Groenknolorchis in de vallei te behouden. De successie kan worden afgeremd door het maaien en afvoeren van de vegetatie (waardoor het organisch materiaal wordt verwijderd). Het maaien moet dan in de herfst geboren, wanneer de zaden van de Groenknolorchis zich al hebben verspreid. Zo voorkomt men opeenhoping van plantenmateriaal en de vorming van struikgewas. Ook zou men de bovenste laag van de bodem af kunnen plaggen, zodat er weer kaal zand vrijkomt, en de successie opnieuw kan beginnen. Het is echter niet bekend hoe de Groenknolorchis hierop reageert.

Afbeelding 4: Tim en Marjon meten de lichtintensiteit met het SunScan Canopy Analysis System.

Tip: In Kruipnieuws nr. 4 van 2008 staat een leuk en leerzaam artikel van Froukje Postma over "Basofiele pioniervegetatie in duinvalleien" waar je meer kunt lezen over vochtige duinvalleien. Je kunt dit vinden op <http://www.sjoc.njn.nl/kruipnieuws>.

Bronnen

- Grootjans, A.P., Lammerts, E.J. & F. van Beusekom, 1995. *Kalkrijke duinvalleien op de Waddeneilanden, Ecologie en regeneratiemogelijkheden*. KNNV, Utrecht
- Pillon, Y, F. Qamaruz-Zaman, M.F. Fay, F. Hendoux & Y. Piquot, 2007. Genetic diversity and ecological differentiation in the endangered fen orchid (*Liparis loeselii*). *Conservation Genetics* 8: 177-184.
- Rolfsmeier, S.B., 2007. *Liparis loeselii* (L.) Rich. (yellow widelip orchid): a technical conservation assessment. [Online]. USDA Forest Service, Rocky Mountain Region. Available: <http://www.fs.fed.us/r2/projects/scp/assessments/liparisloeselii.pdf> [28-06-2011].
- Schaminée, J., K. Sýkora, N. Smits & M. Horsthuis, 2010. *Veldgids plantengemeenschappen van Nederland*. KNNV, Zeist.
- Sýkora, K., J.C.J.M. van den Bogertm & F. Berendse, 2004. Changes in soil and vegetation during dune slack succession. *Journal of Vegetation Science* 15: 209-218.
- Wheeler, B.D., P.W. Lambley & J. Geeson, 1998. *Liparis loeselii* (L.) Rich. In eastern England: constraints on distribution and population development. *Botanical Journal of the Linnean Society* 126: 141-158.

Bescherming van wilde plantensoorten in Nederland

hoe lang nog?

Door: Max Simmelink.

In Nederland zijn door de Flora- en faunawet 104 vaatplantensoorten beschermd. Deze soorten mogen niet worden beschadigd, geplukt, uitgestoken e.d. Hierbij gaat het vooral om soorten die mooie bloemen hebben of die mensen om andere redenen graag verzamelen. Zo zijn alle soorten orchideeën en de inheemse soorten van de klokjesfamilie beschermd. Er staan ook soorten op de lijst die niet bedreigd zijn, maar die toch bescherming nodig hebben vanwege hun aantrekkelijke uiterlijk. Voorbeelden zijn algemene orchideeënsoorten, Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*), Grote kaardebol (*Dipsacus fullonum*), Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*), Kleine maagdenpalm (*Vinca minor*), Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*), Koningsvaren (*Osmunda regalis*), Grasklokje (*Campanula rotundifolia*) en Dotterbloem (*Caltha pallustris*). Ook de soorten Wilde marjolein (*Origanum vulgare*) en Daslook (*Allium ursinum*) zijn niet bedreigd en toch beschermd. Wanneer wij deze heerlijke soorten op excursie oogsten, overtreden wij dus de wet.

Er zijn veel bedreigde soorten die niet op de lijst met beschermde planten staan, omdat ze niet bijzonder aantrekkelijk zijn voor mensen.

De lijst met wettelijk beschermde planten staat los van de Rode Lijst. Op de Rode Lijst voor vaatplanten staan 499 bedreigde plantensoorten. Deze zijn dus lang niet allemaal wettelijk beschermd. De overheid zou zich volgens de Flora- en faunawet wel in moeten zetten voor de bescherming van deze soorten en onderzoek moeten bevorderen.

De Habitatrictlijn van de EU zorgt ook voor de bescherming van plantensoorten. (Deze EU richtlijn moet door alle lidstaten in nationale wetgeving worden omgezet. Het heet een richtlijn omdat landen zelf mogen kiezen hoe ze de regels in de nationale wetgeving vastleggen, maar ze zijn wel verplicht om het vast te leggen). Deze richtlijn beschermt vooral zeldzame habitats, en daarmee de plantensoorten die erin voorkomen. Maar de richtlijn beschermt ook enkele dier- en plantensoorten direct. In Nederland zijn maar vier plantensoorten direct beschermd: Groenknolorchis, Kruipend

moerasscherm (*Apium repens*), Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) en de al uit ons land verdwenen Zomerschroeforchis (*Spiranthes aestivalis*). Dit houdt in dat de Nederlandse overheid ervoor verantwoordelijk is dat de soorten niet achteruit gaat.

Als het aan staatssecretaris Henk Bleker ligt zullen in de nieuwe Natuurwet alleen nog deze vier soorten van de Habitatrictlijn worden beschermd. Daarmee worden de overige honderd beschermde soorten vogelvrij verklaard. Je kunt dan dus legaal orchideeën uitsteken en verhandelen. Nu gebeurt dat al regelmatig illegaal, maar als het legaal wordt zal dit nog veel vaker voorkomen. Alleen de Groenknolorchis zal beschermd blijven als deze wet ingaat. Wel kunnen terreineigenaren in de toegangsregels van een natuurgebied het beschadigen en uitsteken van planten verbieden. Liefhebbers van wilde planten op hun natuurlijke groeiplaats moeten dus maar hopen dat de nieuwe Natuurwet nog gewijzigd wordt of helemaal niet wordt aangenomen. Anders vinden we straks op excursie misschien vaker gaten in de grond dan orchideeën.

Bronnen:

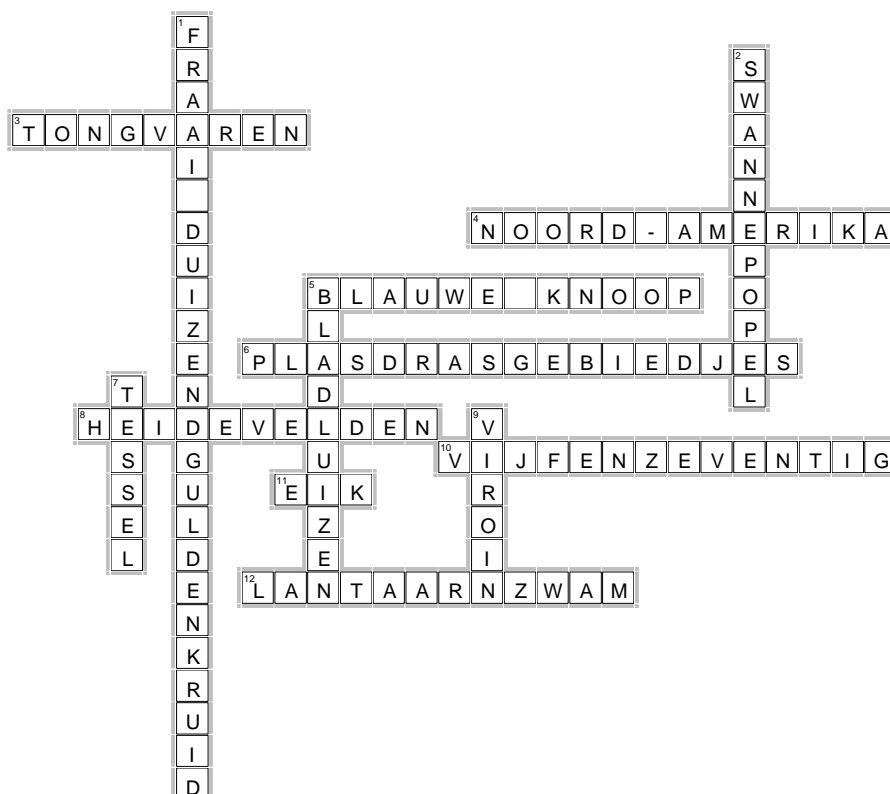
<http://www2.minInv.nl/thema/groen/ffwet/wetgeving/ASP/soorten/planten/ovztgfwasp01.asp>

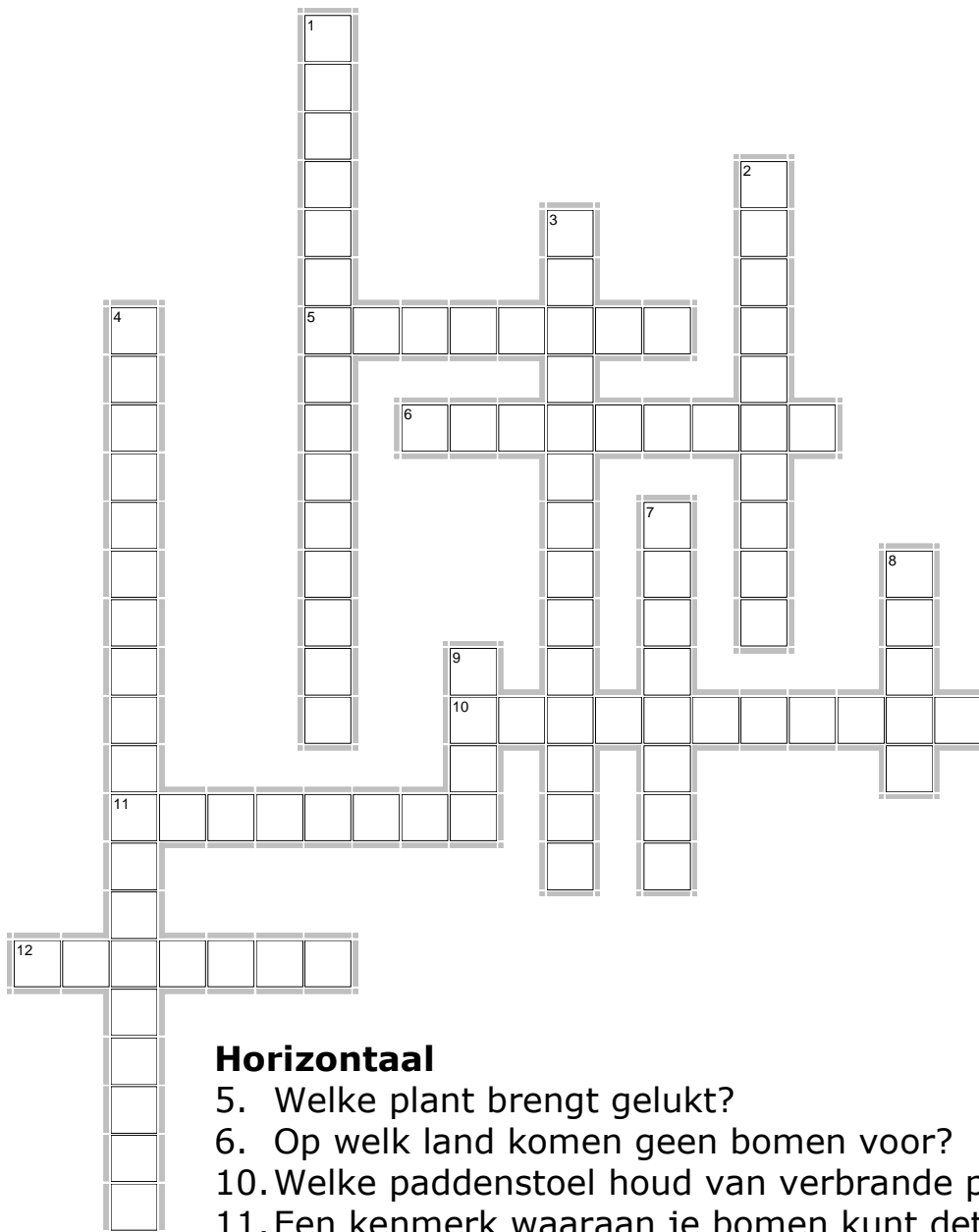
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_Rode_Lijst_\(planten\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_Rode_Lijst_(planten))

<http://www.natuurbericht.nl/?id=7191>

Kruipwoordpuzzel

Antwoorden kruipnieuws 3

EclipseCrossword.com

Horizontaal

5. Welke plant brengt gelukt?
6. Op welk land komen geen bomen voor?
10. Welke paddenstoel houdt van verbrande plekken
11. Een kenmerk waaraan je bomen kunt determineren.
12. Waar hebben we allemaal heel veel zin in?

Verticaal

1. Wat is de naam van een druppelende paddestoel?
2. Dit korstmoss is heel wrattig
3. Dit is het mossige broertje van Rudolf
4. Het is groen en steek boven het water uit
7. Met welke soort gedijt de groenknolorchis het best
8. Wat moet je doen als je van een twitchsoort hoort?
9. Hoe ging het met het kruipnieuws afgelopen jaar?

Activiteiten

Di. 27 Dec t/m Za. 31 Dec: Congres

Spelletjes, excursies, workshops, vergaderingen en een symposium: op congres is het altijd feest! Je kunt je mening over NJN-zaken laten horen, maar ook gezellig kletsen met NJN'ers uit het hele land! Dit mag je echt niet missen. Zorg dat je erbij bent!

Kijk voor meer info op www.congres.njn.nl. Daar kun je je ook opgeven. Geef je dus niet op via "info+opgave" hieronder!

plaats: Utrecht

Info + opgave:

Renske Hoekstra 06-44678893

Zo. 15 Jan: Mossen - Arnhem / Wageningen

We gaan op excursie naar het mooie landgoed Rozendaal ten noordoosten van Arnhem. Er is daar een begraafplaats met veel zeldzame levermossen. Ook buiten de begraafplaatsen zijn op de lemige paden over de steile hellingen bijzondere (lever)mossen te vinden. Daarnaast zullen we ook kijken naar de meer algemene mossoorten, die in de loof- en naaldbossen volop aanwezig zijn. Roel Lemmens van Wageningen Universiteit, die goed thuis is in de Veluwe mossen, leidt de excursie. Neem een fiets, bandenplakspullen, een loepje, eten, drinken en regenkleding mee. Vertrek: 9.45 uur op busstation Wageningen bij het digitale vertrektijdenbord / 10.45 uur op Station Arnhem uitgang Sonsbeekzijde (niet de hoofdingang!)

(Vertrek)plaats:

Arnhem / Wageningen

Vertrektijd: 10:45

Info + opgave:

Max Simmelink 06-14570987

Convo bomenkamp

Vr. 20 – zo. 22 januari 2012, Wageningen

Met hulp van de Jeugdbondsuitgeverij (JBU) zal er binnenkort een nieuwe knoppentabel verschijnen. Op dit kamp gaan we de testversie van deze tabel uittesten. Onze bevindingen zullen vervolgens worden gebruikt om de tabel te verbeteren.

De tabel is bedoeld voor het determineren van bomen en struiken in de winter. Het leuke van deze tabel is dat je bomen en struiken behalve aan de knoppen ook aan vele andere kenmerken kunt

determineren, zoals boomvorm, takstand, schors, doorns, vruchten of katjes.

Bomen zijn een leuke soortgroep om te bestuderen! Het zijn veelzijdige planten, die van kleine zaailingen uitgroeien tot woudreuzen. Omdat er niet ontzettend veel boomsoorten in Nederland voorkomen kun je ze vrij gemakkelijk leren onderscheiden. Ze zijn de woonplaats voor veel dieren, planten en paddenstoelen, en hebben dus grote invloed op natuurgebieden. In de omgeving van Wageningen groeien veel verschillende boomsoorten, omdat er een gevarieerd landschap is. We gaan in ieder geval naar de uiterwaarden langs de Rijn en naar de Veluwe. Max Simmelink, student bos- en natuurbeheer, zal excursies leiden en ook iets over bosbeheer en boscologie vertellen.

Programma: Je bent op vrijdag welkom vanaf 17.30 uur. We zullen om ca. 19.30 uur eten. Op zaterdag en zondag gaan we overdag op excursie. Op zondag is het kamp tussen 15 en 17 uur afgelopen, maar het is ook mogelijk om eerder te gaan.

Je mag ook naar een deel van het kamp komen, bijvoorbeeld alleen overdag (zaterdag en / of zondag) mee op excursie.

Kosten: Het kamp zal 4-6 euro per nacht kosten, dus maximaal 12 euro voor het hele kamp.

Opgave en info: Max Simmelink, max.simmelink@wur.nl, 06-14570987

Er is slechts plek voor een beperkt aantal mensen, dus geef je op tijd op.

Adres: We zullen overnachten bij Max en Nine thuis, op Droevendaalsesteeg 37 te Wageningen.

Meenemen:

- Regenkleding
- Goede schoenen
- Voldoende warme kleren, het wordt vast koud!
- Een waterfles voor minstens 1 L
- Matje, slaapzak
- Tin, mokje, bestek
- Toiletartikelen, eventueel medicijnen
- Fiets, fietsverlichting, bandenplakspullen, reserveband
- Zaklamp
- Rugzak / excursietas
- Geld voor het kamp

- Eventueel: Loepje, Fototoestel, Beerput, Spelletjes

Routebeschrijving

In de digitale versie van de convo (te vinden op www.sjoc.njn.nl) vind je op de pagina's hieronder kaartjes van de route.

De route is ongeveer 5 km lang.

De route begint bij station Ede-Wageningen. Verlaat dit station aan de kleine zuidingang, neem de Oude Bennekomseweg richting het zuiden. Sla linksaf bij de Emmalaan, en daarna meteen rechtsaf (de Bennekomseweg). Blijf bijna 5 km lang rechtdoor rijden op deze vrij grote weg naar het zuiden (ook in Bennekom blijf je rechtdoor rijden, maar daar zijn wat bochten, zie de kaart met het centrum van Bennekom). Als je Bennekom uit bent gereden en er aan je rechterhand een weiland is, neem je de eerste weg naar rechts, de Wildekamp. Neem het fietspad naar links, neem (bij de B op de kaart) het kleine paadje naar rechts (geel op het kaartje), dan rijd je vanzelf op het huis af (rood op het kaartje).

ALV

Graag nodigen we je uit op de

Algemene Leden Vergadering Van de SJOC

Woensdag 28 december 2011

10.45 – 12.15

Gerrit Rietveld College
Winklerlaan 373
3571 KG Utrecht

Jaarverslagen bestuur 2011

Kruipniewsredaccen, Marinka van Puijenbroek en Nine de Pater

Dit jaar begon met een nieuw zeer enthousiast redactenteam Marinka en Nine. Op congres hadden we al wat leuke vaste rubrieken bedacht (twitchsoort en het favo gebiedje van..). Verder was het plan dat er veel en goede NH zou komen. Ook wilden we veel kampverslagen want die zijn leuk. We zijn meteen opzoek gegaan naar schrijvers.

We hebben gemerkt dat nieuw enthousiasme er ook voor zorgt dat mensen stukjes willen schrijven.

- Kruipnieuws 1: jaargang 72 ging meteen spetterend van start met een goedgevulde 1e editie. Hij kwam uit begin maart, volgens planning.

- Kruipnieuws 2: was helaas iets minder gevuld (slechts 28 pagina's). maar uiteindelijk gaat kwaliteit boven kwantiteit en ook hierin was weer veel NH te vinden. Nine was tijdens de weken voordat het kruipnieuws uitkwam in het buitenland, dit heeft niet voor vertraging gezorgd, maar kan wel een reden zijn voor een iets minder dikke kruipnieuws. Ook werd hier de nieuwe voorkant van het kruipnieuws bekend gemaakt, Tessel heeft de rest van het jaar voor prachtige voorkanten gezorgd. Volgens planning kwam hij uit in de 3e week van mei.

- Kruipnieuws 3: Deze was weer zoals we hem graag zien, dik en vol. Vanwege de zoka's zat er vrij veel tijd tussen 2 en 3. Hier hadden we van te voren rekening mee gehouden. Hij kwam precies volgens planning uit.

- Kruipnieuws 4: kwam volgens planning uit in week 51/52. Helaas zonder favo-gebiedje maar wel met allemaal andere leuke stukjes. Uiteraard de jaarverslagen van het bestuur.

Wij zijn zelf tevreden over onze prestatie. Maar natuurlijk is er altijd plaats voor verbetering. Volgend jaar zien we graag meer zelfkaderstukjes zoals over plantenfamilies. Ook willen we een beter ballans maken tussen donkergroen en lichtgroen zodat er voor alle leden iets te lezen is. Ons doel: het beste blaadje van de bond worden en blijven.

Kruipnieuws 4 zal niet de laatste van onze hand zijn want volgend jaar gaan we er gewoon weer keihard tegen aan, sterker dan ooit met fris bloed (Jeldou), om nog veel meer van die toffe kruipnieuwzen op de wereld te zetten.

We willen alle mensen die een stukje hebben geschreven voor het kruipnieuws bedanken en in bijzonder Tessel voor de voorkant en Max omdat hij altijd bereid was een stukje te schrijven.

Kampseccen

Max Simmelink

Ik heb het Kader-Paka Plantengemeenschappen Zuid-Limburg georganiseerd. Ik vond het zelf een erg leuk kamp en ik had de indruk dat de kampdeelnemers het ook leuk vonden. Er waren 18 mensen, gemiddeld 13 per nacht. De excursie vrijdag werd geleid door een expert die vooral over het landschap en over kalkgraslanden vertelde. 's Avonds was er een erg vermakelijke en enigszins leerzame lezing door Joop Schaminée. Zaterdag leidde hij een erg leuke en leerzame excursie in het Schaelsbergerbos, waarbij

we ook een vegetatieopname maakten. Zondag gingen we zelf op excursie (men kon kiezen tussen plantengemeenschappen in het Hohndal ('la calamine') of planten bij de Bemelerberg).

Verder heb ik het bomenkamp binnen de NJN aangekondigd, dat werd georganiseerd door Steven van Leeuwen van de JNM. Het was een leuk kampen met slechts 7 deelnemers.

Marinka van Puijenbroek

Mossenkamp geregeld, ging goed. Elke dag extern kader (door Rutger geregeld) en genoeg deelnemers. Het gebouwtje beviel goed en het kamp heeft winst gemaakt. Een geslaagd kamp.

Websec, Jorijn Hornman

De hoofdpagina en het documentengedeelte zijn bijgewerkt. Op de hoofdpagina staat een nieuwe tekst, een stuk over lidmaatschap en donateurschap en er is een nieuwsgedeelte, waarin de nieuwe dingen op de site staan vermeld. Bij documenten zijn nieuwe bomensleutels geplaatst en de kruipnieuwsen uit 2009. Voor kampjes zijn convo's online gezet en aangekondigd op de hoofdpagina.

GFT, Nicky Lustenhouwer

Vol goede moed begon ik dit jaar als GFT; ik zou de eerste helft van het jaar in het buitenland zijn, maar jullie na de zomer en op congres van veel lekkers gaan voorzien. Maar toen kreeg ik ineens de kans om stage te gaan lopen in de bossen van Noord-Amerika – en nu zit ik dus aan de andere kant van de oceaan! Desondanks ben ik niet van plan om me door zo'n detail te laten tegenhouden om jullie van taart te voorzien op de ALV op congres. Wacht maar af, wordt vervolgd...ik wens jullie in ieder geval alvast een heel fijn congres, en hopelijk tot snel!

Bieb, Tessel Grijp

De bieb is afgelopen jaar spaarzaam gebruikt. Ik heb helaas dit jaar niet veel tijd gehad om op kamp te gaan en boeken mee te nemen. Verder heb ik een deel van het Kruipnieuwsarchief ondergebracht in archiefdozen en gesorteerd.

Flowerfestival, Max Simmelink en Jorijn Hornman

De organisatie en de samenwerking verliepen goed. Max regelde de excursieleiders en de afdelingen, Jorijn de website en de aankondiging. Er waren 9 excursies gepland. De excursie in Alkmaar ging niet door omdat er geen opgaven waren. De andere 8 excursies zijn goed verlopen, er waren gemiddeld 6,4 deelnemers.

Ping, Tessel Grijp

De leden van dit jaar hebben allemaal hun contributie betaald. Er zijn twee mensen lid af geworden. Daartegenover staan maar liefst 19 nieuwe leden! Dit jaar waren er geen problemen met de boekhouding van de Sjoc. De laatste missende afschriften van 2009 zijn met succes aangevraagd bij de bank, waardoor de boekhouding van 2009 nu ook compleet is. Het afgelopen boekjaar wordt op moment van schrijven nagekeken door de kascie.

Het Kruipnieuws is dit jaar iets duurder uitgevallen dan vorig jaar, omdat het mooi volgeschreven en dik was, en daarom ook meer kostte om te verzenden. Ook wordt de subsidie van de bond in maart aangevraagd, terwijl veel nieuwe leden later in het jaar lid werden en zijn zij dus niet meegerekend in de aanvraag. Er is wat verlies gemaakt op kampjes, maar omdat dit kaderkampen waren, is dit geld vergoed door de bond.

Ik zou graag Froukje Postma willen bedanken voor haar hulp met alle ping-vragen, kascie Alex Eelderink voor de hulp met de resultatenrekening en Max Simmelink voor zijn enthousiasme in het vergaren van nieuwe leden.

Voorzitter, Max Simmelink

Ik vond het erg leuk om dit jaar voorzitter te zijn van de SJOC. Ik kan geen andere functie binnen de NJN bedenken die mij leuker lijkt. Dat komt door de goede bestuursleden, de aardige leden en natuurlijk omdat planten erg leuk zijn. Daarom zal ik ook komend jaar voorzitter zijn.

Als voorzitter heb ik contact gehouden met alle bestuursleden en bestuursvergaderingen georganiseerd. Omdat alle bestuursleden hun taken goed en zelfstandig uitvoerden hoefde ik ze zelden aan hun taken te herinneren. Ik heb bestuursvergaderingen georganiseerd op 27 februari (met 4 bestuursleden), 4 juni (met 3 bestuursleden) en 18 september (met 4 bestuursleden en 2 leden). Al deze vergaderingen waren zinvol. Ook zal er op zaterdag 17 december nog een vergadering over het SJOC jubileum zijn. Verder heb ik regelmatig alle leden mails gestuurd met aankondigingen van kampen en excursies, en ik heb de leden op de hoogte gehouden van de bezigheden van het bestuur.

Dit jaar waren er slechts 6 bestuursleden, een halvering ten opzichte van 12 bestuursleden in 2009 en 2010. Toch hebben we zeker evenveel kunnen bereiken als in de jaren ervoor. Er waren 4 kaderkampen, 2 gewone kampjes, 2 zoka's, het flowerfestival en 4 mooie en interessante Kruipnieuwsen. Van de 6 kleine kampen zijn

er 4 georganiseerd door niet bestuursleden. Ik wil Rens de Boer graag bedanken voor het organiseren van het Hemka Drentsche Aa en het Kaderkamp korstmossen, Kees van Bochove voor het Kaderheka paddenstoelen en Steven van Leeuwen (JNM) voor het Bomenkamp. De twee laatstgenoemde kampen waren samen met de JNM-NL, dit beviel goed.

Het aantal excursieleiders van de SJOC is ook gehalveerd van 13 naar 6. Dit kwam doordat er excursieleiders oude sok zijn geworden, naar het buitenland zijn gegaan of niet meer enthousiast waren. Het aantal buddy's is ruim verdubbeld van 8 naar 19. Buddy's zijn mensen die meer van planten (of bomen, mossen, korstmossen of paddenstoelen) willen leren. Deze mensen nodig ik speciaal uit om mee te komen op kampen en excursies, in de hoop dat ze veel leren en vervolgens excursieleider willen worden. Slechts 5 buddy's lijken voldoende gemotiveerd én komen vaak genoeg mee om echt excursieleider te kunnen worden. Verder heb ik een plantenfamilieoverzicht genaakt om te zorgen dat mensen gemakkelijker planten kunnen leren. Dit is veel gebruikt op kampen, vooral als er veel mensen waren die nog geen basiskennis van planten hadden.

Het aantal leden is gestegen van 30 naar 45 (van de nieuwe leden zijn er slechts 2 mensen door de SJOC-zoka's lid geworden). Veel nieuwe leden zijn studenten, maar er zijn ook 5 scholieren lid geworden (en er waren er al 4 lid). We hebben mensen actief benaderd om lid te worden.

De zoka's zijn goed verlopen maar hadden nog leuker kunnen zijn. Op het zoka in de Viroinvallei waren maar 12 mensen, meer was leuker geweest. Op het SJOC/IWG zoka bij de Nieuwkoopse plassen kwamen wel veel mensen, maar liefst 40! Helaas kon niet iedereen die naar dit kamp wilde mee, omdat het vol zat. Hoewel er een prettige sfeer heerste, misten enkelen SJOC'ers de gezellige SJOC-sfeer.

Voor het eerst sinds ca. 2002 heeft de SJOC zich weer een beetje met vegetatiekunde bezig gehouden (vroeger dé belangrijkste bezigheid van de SJOC): op het Kader-Paka plantengemeenschappen en tijdens het zoka Viroin 1, waar we voor het profielwerkstuk van Anouk de Waard een vegetatiekundig onderzoek met behulp van vegetatieopnames hebben gedaan. De meeste deelnemers vonden dit onderzoek leuk.

Aan het begin van het jaar waren er veel tegenslagen: het aantal bestuursleden en het aantal excursieleiders was ineens gehalveerd, en het was ook al duidelijk dat Viroin 1 een klein kamp zou worden. Dankzij het enthousiasme en de inzet van het bestuur is het toch nog een goed SJOC jaar geworden.

Rechte koraalzwam

Het Sjobestuur van 2011

Voorzitter

Max Simmelink
Droevendaalsesteeg 37
6708PB Wageningen
06-14570987
max.simmelink@wur.nl

Ping

Tessel Grijp

Redac

Nine de Pater

Marinka van Puijenbroek

Bieb

Tessel Grijp

Kampsec

Max Simmelink

Marinka van Puijenbroek

Websec

Jorijn Hornman

G(roente)F(ruit)G(gebak)

Nicky Lustenhouwer